

Stefan Moysa

"Was allein notwendig ist.
Jesusnachfolge nach dem
Lukasevangelium", Carlo M. Martini,
Freiburg-Basel-Wien 1984 : [recenzja]

Collectanea Theologica 56/4, 187-188

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

posiadają, prawnym pozbawieniem tej wartości, jaką dla człowieka może być cierpienie, potwierdzeniem czynienia czegokolwiek, uprawomocnieniem możliwości szkodenia człowiekowi przez społeczeństwo, zalegalizowaniem braku miłości.

W gruncie rzeczy jednak opowiedzenie się za lub przeciw eutanazji wynika z przyjętej antropologii. Założenia antropologiczne są fundamentem w zakresie rozstrzygnięć w tej właśnie materii. W ostatnim rozdziale autor podejmuje to jako najistotniejszy problem dla zrozumienia zła eutanazji. Ukazuje w syntetyczny sposób starcie dwu antropologii. Antropologia immanencji, w której funkcjonują następujące zasady: człowiek absolutem; życie jest własnością poszczególnych ludzi i tylko oni mogą nim dysponować; wolność to odpowiedzialność przed samym sobą; cierpienie i śmierć jest złem. Antropologia transcendencji, w której zasadnicze prawdy można ująć następująco: człowiek jest bytem relatywnym; jest w relacji do absolutu Boga; w bycie zatem nie należy do siebie; życie jest darem, a człowiek nie jest jego absolutnym panem; wolność jest możliwością do przyjęcia prawdy. Przyjęcie określonej antropologii już u samego początku wyznacza moralną ocenę eutanazji w różnych jej formach.

Publikacja Tettamanziego posiada niewątpliwą wartość. Sama w sobie stanowi ciekawą w swej treści uogacenie dotychczasowej literatury w zakresie ważnego problemu współczesnego świata. Niektóre zagadnienia stanowią nawet pewne *novum* w tej tematyce. Do nich zaliczyć można klarowną próbę rozróżnienia różnych postaci eutanazji: eutanazja w szerokim znaczeniu jako bezbolesny sposób uśmiercania, tzw. ludzi „nieużytecznych”; eutanazja w ścisłym tego słowa znaczeniu rozumiana jako bezbolesna śmierć w obliczu cierpienia z pobudek litości; wreszcie eutanazja zamaskowana, utożsamiana z prawem człowieka do godnej śmierci. Ciekawa i oryginalna jest także analiza motywu w ramach eutanazji w ścisłym tego słowa znaczeniu.

Niewątpliwym walorem pracy są także przytoczone przez autora w zakończeniu dwa dokumenty Kościoła o tej tematyce: przemówienie Jana Pawła II do uczestników 54 Kursu Odnowy Uniwersytetu Katolickiego z 6 września 1984 r. oraz oświadczenie Kongregacji do Spraw Nauki Wiary na temat eutanazji (z 5 maja 1980 r.).

Praca jasna i przejrzysta w swej treści, stanowić może cenną pomoc w ocenie moralności eutanazji w świetle nauki chrześcijańskiej.

ks. Henryk Skorowski SDB, Warszawa-Łomianki

Carlo M. MARTINI, *Was allein notwendig ist. Jesusnachfolge nach dem Lukasevangelium* (tłum. z włoskiego), Freiburg-Basel-Wien 1984, Verlag Herder, s. 239.

Autor, kardynał i arcybiskup Mediolanu wydał już całą serię książek, w których stara się spojrzeć na ignacjańskie *Cwiczenia duchowne* w świetle poszczególnych ksiąg biblijnych, na przykład ewangelii św. Jana, ewangelii św. Marka czy też pięcioksięgu Mojżesza. Tutaj w szesnastu medytacjach wydobywa on zasadnicze wątki ewangelii św. Łukasza i konfrontuje je z biegiem myśli rekolekcji ignacjańskich.

Treścią posłania Łukasowego jest zbawienie człowieka dzięki Jezusowi, który został odrzucony przez ludzi, ale wywyższony przez Boga. Sprawcą zbawienia jest Bóg, Stworzyciel nieba i ziemi, w którym wszystko znajduje grunt swego istnienia. Jemu zawdzięcza swój byt człowiek, o którym św. Ignacy mówi, że „został stworzony, aby Pana Boga naszego chwalił, czcił i Jemu służył”. Jest to punkt wyjścia, czyli fundament *Cwiczeń*, który decyduje o całym stanowisku człowieka względem Boga i na którym później wyrasta cała logika *Cwiczeń*.

Bóg szuka człowieka, choć — a może właśnie dlatego — że znajduje się on na grzesznej drodze. Mówią o tym przypowieści umieszczone w 15 rozdziale ewangelii św. Łukasza o zagubionej owcy, zgubionej drachmie i synu marnotrawnym. By jednak sprawa mogła znaleźć szczęśliwy epilog, jak w tych trzech przypowieściach, konieczna jest ze strony człowieka pokuta. Pokutuje Piotr, który wobec cudownego połowu ryb ma żywe odczucie grzechu i woła „Panie odejdz ode mnie bom jest człowiek grzeszny”. Wokół tego poczucia osnute są medytacje pierwszego tygodnia. Na tym poczuciu winy można dopiero budować odnowę człowieka.

Najbardziej typowa dla drugiego tygodnia *Cwiczeń* jest medytacja, o Jezusie jako nauczycielu i wychowawcy. Ta działalność rozciąga się na całą Łukaszką ewangelię. Jezus wychowuje do serdeczności, dobroci, zaufania, wychowuje do wiary, a w szczególności do tego, by być Jego uczniem przez zrozumienie krzyża. Autor nawiązuje przy tym do medytacji o trzecim stopniu pokory, w której Ignacy uczy, jak cieszyć się i pragnąć upokorzeń znoszonych dla Chrystusa.

Tu już jesteśmy w trzecim tygodniu *Cwiczeń* dotyczącym Męki Pańskiej. Martini koncentruje się na rozważaniu trzech — znajdujących się u św. Łukasza — zapowiedzi Męki, które są połączone z zapowiedzią zmartwychwstania. Tę medytację kończy gorąca modlitwa i wezwanie, by przyjąć misterium śmierci i zmartwychwstania. Autor kończy swoją książkę medytacją o zmartwychwstaniu. Dwa momenty u Łukasza są szczególnie ważne: droga uczniów do Emaus i rozesłanie apostołów z misją świadczenia. Odprawiający *Cwiczenia* zostaje więc przez autora opuszczony z tym przekonaniem, że winien być Chrystusowym świadkiem.

Nie da się zaprzeczyć, że związek między *Cwiczeniami* a posłaniem św. Łukasza wygląda czasami sztucznie i że w innych książkach Martiniego został on lepiej ukazany. Niemniej i to, może być dla odprawiającego rekollekcje czy też zwyczajnego czytelnika dużą pomocą w zbliżeniu się do Chrystusa.

ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa